
معارف ادعیه ماه مبارک رمضان
با رویکرد رسانه‌ای

سید محمود طاهری

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما / ۱۹۳۶

WWW.IRC.IR
INFO@IRC.IR

معارف ادعیه ماه مبارک رمضان

با رویکرد رسانه‌ای

سرشناسه طاهری، سید محمود - ۱۳۸۸ -

عنوان و نام پدیدآور: معارف ادعیه ماه مبارک رمضان با رویکرد رسانه‌ای / سید محمود طاهری.
مشخصات نشر: قم: صداسیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۹۲.
مشخصات طاهری: ۲۲۲ ص.

ISBN: 978-964-514-291-7، ۷۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا
پادداشت:

موضوع: دعا‌های ماه رمضان -- نقد و تحلیل

موضوع: دعا‌های ماه رمضان -- احادیث

موضوع: رسانه‌های گروهی و دین.

شناسه افزوده: صداسیمای جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی

رده بندی کنگره: ۱۴۹۲، ۸۰۴۲۲-۱۷ BP ۲۷۰

رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۷۷۲

شماره کنایشناسی ملی: ۳۱۵۵۹۶۱

کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ است

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صداسیما،

تلفن: ۳۲۹۱۵۵۱۱ - ۲۵ - دورنگار: ۳۲۹۱۵۵۱۰

تهران: خیابان جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیر زمین؛

تلفن: ۲۲۰۱۴۷۳۸ - ۲۱ - نمابر: ۲۲۱۶۴۹۹۷

دفتر خراسان: مشهد، خیابان امام خمینی، جنب باغ ملی، ساختمان صبا، طبقه سوم؛

تلفن: ۲۲۱۵۱۰۸ - ۵۱۱ - نمابر: ۲۲۱۵۱۰۶

فهرست مطالب

۱۱	 دیباچه
۱۳	 مقدمه

بخش اول: کلیات

۱۵	 ۱. نگاهی به روزه و اهمیت ماه رمضان
۲۰	 ۲. کارکردهای دعا در زندگی انسان‌ها
۲۶	 ۳. دعا از نگاه برخی اندیشمندان غربی
۲۶	 الف) ایمانوئل کانت
۲۷	 ب) الکسیس کارل
۲۹	 ج) وین دایر
۲۹	 ۴. نگاهی به ادعیه مهم ماه رمضان و گوینده و سند آنها
۲۹	 الف) دعای افتتاح
۳۱	 ب) دعای ابوحمزه ثمالی
۳۱	 ج) دعای سحر
۳۲	 د) دعاهاى مخصوصه هر روز
۳۳	 هـ) دعاهاى مشترک هر روز ماه رمضان
۳۳	 و) دعای مشترک شب‌های دهه آخر ماه رمضان

بخش دوم: آموزه‌های فردی

فصل اول: آموزه‌های اخلاقی.....	۳۷
۱. یاد خدا.....	۳۷
۲. یاد کردن نعمت‌های خدا.....	۴۲
۳. تلاوت قرآن همراه با تدبیر و شناخت.....	۴۶
۴. توبه و استغفار.....	۵۰
۵. پرهیز از موانع مناجات با خدا.....	۵۳
نکته.....	۵۶
۶. مددخواهی از خدا در انجام دادن کارهای نیک.....	۵۷
۷. درخواست سلامت جسمانی.....	۵۹
۸. توجه به قوت بدنی.....	۶۳
۹. پناه بردن به خدا.....	۶۵
۱۰. درخواست عمل‌گرایی.....	۶۸
۱۱. تسلیم و رضا در برابر خواست و قسمت پروردگار.....	۷۱
حکایت.....	۷۳
۱۲. بیم و امید.....	۷۳
۱۳. تضرع و زاری.....	۷۷
۱۴. همواره خود را مقصر دانستن.....	۸۰
۱۵. خوش‌گمانی به خدا.....	۸۳
۱۶. حیاورزی در برابر پروردگار.....	۸۵
۱۷. توکل.....	۸۷
۱۸. اخلاص.....	۹۰
۱۹. هم دنیا و هم آخرت را خواستن.....	۹۳
۲۰. حج‌طلبی.....	۹۵
۲۱. درخواست عاقبت به خیری.....	۹۶
۲۲. مرگ‌اندیشی و یاد قبر.....	۱۰۰

- الف) قبر، موضوعی برای عبرت ۱۰۱
- ب) وحشت قبر و احساس تنهایی و غربت در آن ۱۰۱
- ج) نگرانی از بی‌توشگی ۱۰۲
- د) راحتی به هنگام مرگ ۱۰۳

فصل دوم: آموزه‌های عرفانی ۱۰۵

۱. خدا را با خدا شناختن ۱۰۷
۲. فرار از خدا به سوی خدا ۱۱۰
۳. شعورمندی موجودات ۱۱۲
۴. حجاب اعمال ۱۱۳
۵. توبه خدا ۱۱۵
۶. حیا خداوند ۱۱۶
۷. قبض و بسط روحی ۱۱۷
۸. از بهشت تا بهشت‌آفرین ۱۲۰

فصل سوم: آموزه‌های اعتقادی ۱۲۱

۱. توحید ۱۲۱
۲. عدل ۱۲۳
۳. نبوت ۱۲۵
۴. امامت ۱۲۶
۵. معاد ۱۲۹

بخش سوم: آموزه‌های اجتماعی

فصل اول: آموزه‌های سیاسی ۱۳۵

۱. عزت‌مندی و کرامت ۱۳۶
۲. نفاق‌ستیزی ۱۳۸

۳. شهادت‌طلبی ۱۳۹
۴. تولا و تبرا ۱۴۱
۵. فسادستیزی ۱۴۳
۶. وحدت و همدلی ۱۴۴
۷. انتظار فرج و آرزوی دولت کریمه ۱۴۶
- تأملی در ویژگی‌های دولت کریمه ۱۴۸
۱. عزت‌مندی اسلام و مسلمانان ۱۴۹
۲. خداری نفاق و منافقان ۱۵۰
۳. فراخوانی به سوی طاعات الهی ۱۵۱
۴. درخواست بیش‌وای رهروان و رهبر سالکان بودن ۱۵۱
۵. کرامت‌مندی در دنیا و آخرت ۱۵۲

فصل دوم: آموزه‌های اقتصادی ۱۵۵

۱. طلب روزی از خداوند ۱۵۶
۲. درخواست روزی گسترده (توسعه اقتصادی) ۱۵۹
۳. درخواست روزی حلال ۱۶۱
۴. درخواست روزی پاکیزه (طیب) ۱۶۴
۵. فقر‌گزیزی ۱۶۶
۶. درخواست رهایی از دین ۱۶۸
۷. پرداخت زکات ۱۷۰
۸. قناعت ۱۷۱

فصل سوم: آموزه‌های اجتماعی ۱۷۳

۱. دعا برای دیگران ۱۷۵
۲. توجه به همسایگان ۱۷۷
۳. صلّه رحم ۱۷۹

۱۸۱	۴. یتیم‌نوازی
۱۸۳	۵. گذشت از دیگران
۱۸۵	۶. هم‌نشینی با خوبان و پرهیز از مصاحبت با بدان

فصل چهارم: آموزه‌های خانوادگی

۱۸۹	۱. دعا برای پدر و مادر
۱۹۲	۲. دعا برای فرزندان
۱۹۴	۳. دعا در حق همسر

بخش چهارم:

چند سخن با برنامه‌سازان، مجریان و تهیه‌کنندگان محترم

۱۹۷	سخن اول: رسانه و استفاده بهینه از موقعیت و کارکردهای هنری خویش
۲۰۰	سخن دوم: رسانه و رعایت اصول زیبایی‌شناسانه و هنری در بخش دعا
۲۰۵	سخن سوم: رسانه و تبلیغ غیرمستقیم دعا
۲۰۶	سخن چهارم: تصویری کردن و مجسم نمودن مفاهیم دعا
۲۱۰	سخن پنجم: پیشنهادها
۲۱۷	معرفی کتاب
۲۱۹	منابع

وساچه

رمضان، ماه بندگی و راز و نیاز با معبود است؛ ماه خودسازی و بلوغ، ماه دعا و ارتباط با خالق هستی است. اگرچه دعا در هر زمانی از سوی خداوند پذیرفته می‌شود، در ماه رمضان، فرصت بیشتری برای پذیرش دارد؛ زیرا خداوند در این ماه، بیش از دیگر ماه‌ها رحمتش را فرو می‌فرستد.

در این میان، دعاهاى رسیده از معصومان علیهم‌السلام، غنای خاصی دارند. این ادعیه، افزون بر پوشش دادن همه خواسته‌های فردی و اجتماعی انسان، دریچه‌هایی از جهان معنویت را بر وی می‌گشاید و نیازهایی از جنس دیگر را به او یادآور می‌شوند.

معصومان علیهم‌السلام، نکات مهم و ارزنده‌ای را که هر مسلمانی برای دنیا و آخرتش لازم دارد، در قالب دعا بیان کرده‌اند. اگر فرض کنیم این دعاها به اجابت نیز نرسند، نفس راز و نیاز با خالق هستی و ارتباط با موجودی بی‌انتها، برای کسی که فقیر و نیازمند مطلق است، شادی خاصی می‌آفریند که با هیچ لذت دیگری قابل قیاس نیست.

چه خسارتی از این بالاتر که این در رحمت الهی را در ماه خدا بر خود ببندیم و به سراغ دیگرانی برویم که چیزی از خود ندارند؟!

از این رو، شایسته است که همه نهادهای فرهنگی، به خصوص رسانه ملی، با هنرمندی تمام، عطر جان‌فزای ادعیه معصومان علیهم‌السلام را به خانه‌های مردم ببرد و همه را از بوی آن مست کند.

در پایان، از پژوهشگر توانا، جناب آقای سید محمود طاهری، که با قلم ورین خود، به توضیح و شرح این ادعیه پرداخته است، و نیز حجت الاسلام و المسلمین صادق لیراوی مدیر گروه اعتقادات و رسانه و آقایان اسماعیل پرور و حسین بهرامیان ارزیاب و بازبین اثر، کمال قدردانی را داریم و امیدواریم اهل رسانه از این اثر بیشترین استفاده را ببرند.

انه ولی التوفیق

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

مقدمه

اگر ماه رمضان را «ماه دعا» بنامیم، گزافه نگفته‌ایم. در این ماه، برای همه لحظه‌های آن، می‌توان دعایی یافت و در هر ساعتی از شب و روزش به نیایشی پرداخت. این ماه، فرصتی طلایی برای پر کشیدن از مُلک تا ملکوت و از ماده تا معناست و ادعیه این ماه، تیزپاترین مرکب و بلندترین نردبان برای رساندن آدمیان به والاترین جایگاه معنوی و عرفانی است.

خداوند در این ماه، بیش از دیگر ماه‌ها رحمت خود را بر بندگانش نازل می‌کند و دعا‌های آنها را بسی آسان‌تر از دیگر ماه‌ها به اجابت می‌رساند. برای او حتی کوچک‌ترین بهانه نیز کافی است تا دل بنده‌اش را از غبار زنگارها و تیرگی‌ها برهاند و در صف شایستگان و صالحان جای دهد و چه بهانه‌ای بهتر از دعا و نیایش! و چه فرصتی بهتر از فرصت گفت‌وگو با او؟! فرصت گفت‌وگو با او؟!

ادعیه ماه مبارک رمضان، بر عمق و گستره خواسته‌های انسان می‌افزاید و به او می‌آموزد که در «خواستن»، به هیچ حد و اندازه‌ای قناعت نکند، بلکه فراوان بخواهد و گوناگون؛ هم دنیا را بخواهد و هم آخرت را؛ هم بهشت را بطلبد و هم بهشت‌آفرین را، هم لذت «قُرب» و

هم «رضوان» او را؛ هم ثروت بطلبد و هم سلامتی و خلاصه آن که از خداوند، برابر با جود بی‌پایان او درخواست کند، نه بر اساس وجود محدود و ناچیز خود.

درباره ادعیه ماه مبارک رمضان، بهتر است بدانیم که این دعاها، دربرگیرنده انواع معارف در زمینه‌های گوناگون فردی، اجتماعی، فرهنگی، عرفانی، اقتصادی، سیاسی، خانوادگی و اعتقادی هستند، به گونه‌ای که در حقیقت، دورنمای انسان کامل و جامعه اسلامی کامل را به تصویر کشیده‌اند. بدیهی است که آثار این ادعیه، آن‌گاه در زندگی آدمی به طور کامل آشکار خواهد شد که شخص از مضمون‌ها، سمت و سو و پیام‌هایشان باخبر باشد و این اثر، گامی است کوچک در راه عملی ساختن چنین هدفی.

ما شعی دست برآریم و دعایی بکنیم

درد هجران تو را چاره ز جایی بکنیم

دل بیمار شد از دست رفیقان مددی

تا طبیبش به سر آریم و دوایی بکنیم^۱